

los genoeg is en door de vele regens spoedig dichtslaat. De vegetatie kenmerkt zich door het in grooten overvloed optreden van planten derzelfde soort. Waar de groei niet door de cultuur is verstoord, ziet men nog restanten van den oorspronkelijken plantengroei, bijv. langs loodrechte rotswanden, in het doodendal, in moerassen of waar na bebossching van gouvernementswege zoo'n plaats niet meer herontgonnen mag worden. Hoe hooger men komt des te grootere afmetingen krijgen sommige bloemen. Een balsmien, waarvan de bloem in het laagland 4 cM. in doorsnede was, had boven op den Prahoe een diameter van 8 cM. De bevolking op het plateau is mij bijzonder meegefallen. Zij is eerlijk, gewillig en beleefd, volgens den heer BACKER komt dit, doordat zij nog niet doortrokken is van de moderne ideeën. Oude gebruiken, zooals het gehurkt groeten, met het hoofddekseel het gezicht bedekkende, treft men hier en daar nog aan. Vogels komen weinig voor en laten zich haast niet hooren. Vliegen vervangen de muggen en zijn overdag en zelfs 's avonds bijzonder hinderlijk. Men heeft dan ook de klamboe voor afwering der vliegen noodig. Ten slotte valt op te merken dat voor zulk een tocht vooral gezorgd moet worden voor goede bergschoenen, stevigen wandelstok, regenjas en veel warm ondergoed, weinig eetlust, een onverstoorbaar goed humeur en immuniteit tegen kouvatten. Puttees zijn natuurlijk op elke excursie onontbeerlijk.

Vaarwel en wellicht tot wederziens, mooie bergen. Wel ligt ge onder de sneeuwgrens, maar het panorama dat zich aan het oog ontrolt wedijvert in schoonheid met dat van de bergen in Europa, de lage temperatuur heeft een opwekkenden, verfrisschenden invloed, kratermeren en solfataren, heete bronnen en zooals op den Diëng, het doodendal drukken hun eigenaardig cachet op het landschap en, last not least, de flora daar bevat vele oude Hollandsche bekenden, waardoor de dagen daar doorgebracht mij dubbel genot deden smaken.

Buitenzorg, ultimo Januari 1917.

H. A. B. BÜNNEMEYER.

(Plantenverzamelaar Herbarium).

NATUURSTUDIE EN JACHT IN CEYLON.

(Vervolg).

Tegen 8 uur bereik ik mijn „hotel”, vier leemen muren en een dak van gras. De „resthousekeeper”, een sinhalees, die geen engelsch noch tamil verstaat, en mijn sinhaleesch niet begrijpt of wil begrijpen, discht echter een goed maal op.

De „tappal koelie” (postbode) arriveert, zonder brieven en kranten echter. Hoe dankbaar ben ik, buiten 't bereik te wezen van schreeuwende krantenartikelen, oorlogsleugens en gruweldaden.

Even een cigarette gerookt onder den schitterenden sterrenhemel (die anders van uit mijn bed ook te zien is naar me bleek) en naar bed.

Om 4 uur gewekt; vandaag willen we een geheel andere richting uit, en daar het een 10 miles verder is, stappen we stevig aan om voor zonsopgang aan den rand der open vlakke te wezen.

Voorzichtig treden we uit 't woud te voorschijn, en na de richting der wind vastgesteld, en de geweren geladen te hebben, op weg. Zachtjes glijden we door hoog, hard olifantengras, dat mijn knieën zeer onaangenaam aan doet. Ook de koelies schijnen er last van te hebben. Langzaam sluipen we voort, na eerst den omtrek door den kijker afgezocht te hebben. Heel in de verte graast een kudde herten. Die richting dus uit. Geritsel in het gras, hevig geknor en een groot wild zwijn breekt weg in den rand der jungle. Ik laad mijn geweer! Nog voorzichtiger gaan we verder. Een zwart plekje voor ons uit beweegt zich, de buks aan den schouder, vuur! Een tweede varken springt op

Fig. 1.

„Een rivierbed helpt ons,

om enkele meters verder neer te storten. Het is een goed volwassen mannelijk zwijn (*sus cristatus*) en de slagstanden, „tusks” hoewel vrij klein zijn toch een geliefde trofee en zeer geschikt om, tot portretlijstje gemaakt, later eens weg te geven. Ze zijn vrij slecht behaard, deze varkens, en de huid is wel een verschil, met die van zijn stambroeders uit het koude Holland, de wilde zwijntjes op het Loo!

Het schieten heeft het andere wild opgeschrikt en in de verte zien we de herten voortschnellen, nu en dan stilstaande, om de ruwe verstoorders der stilte te bekijken. Ik verspil nog enkele kogels, maar mik veel te ver. Het schatten van afstanden is hier o, zoo moeilijk, door de vreemde schaduwen en het felle zonnelicht.

We willen nu door de jungle weer terug. Een rivierbed helpt ons, en zonder moeite, en zonder onze kapmessen te moeten gebruiken, zijn we weldra in het half-duister van het woud.

Overall sporen van herten, buffels en varkens in het natte zand langs de kanten. Nu tot de knieën in het lauw-warme water, dan weer van rots tot rots springende.

Even halt. In het zand voor ons de duidelijke sporen van een „leopard” of panter (*Felis pardus*), het grootste verscheurende dier van Ceylon, en dat van af de low-country tot op 6000. voet hoogte gevonden wordt, en vrij talrijk is. De groote kattenklauwen staan scherp afgedrukt. We gaan de sporen verder na: vlak bij den oever

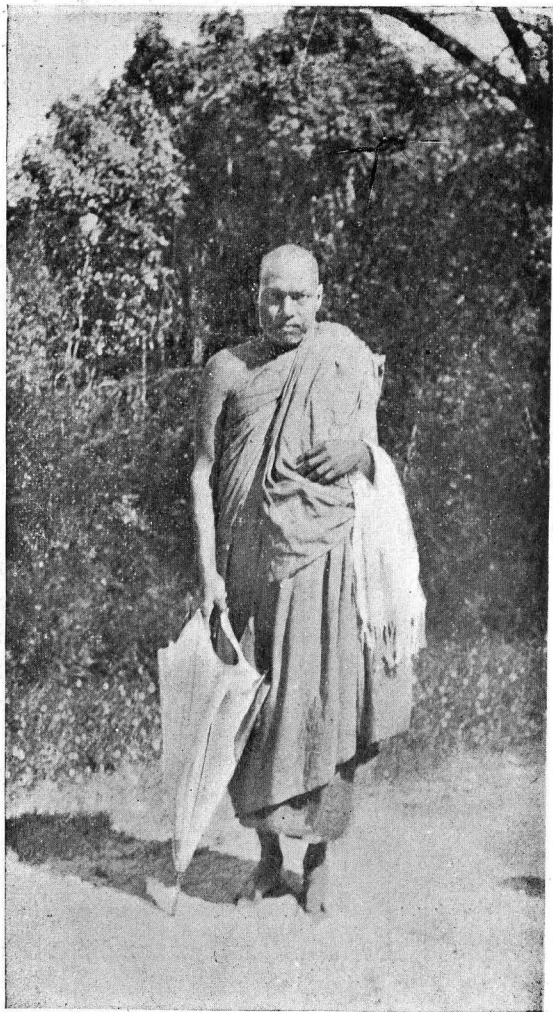

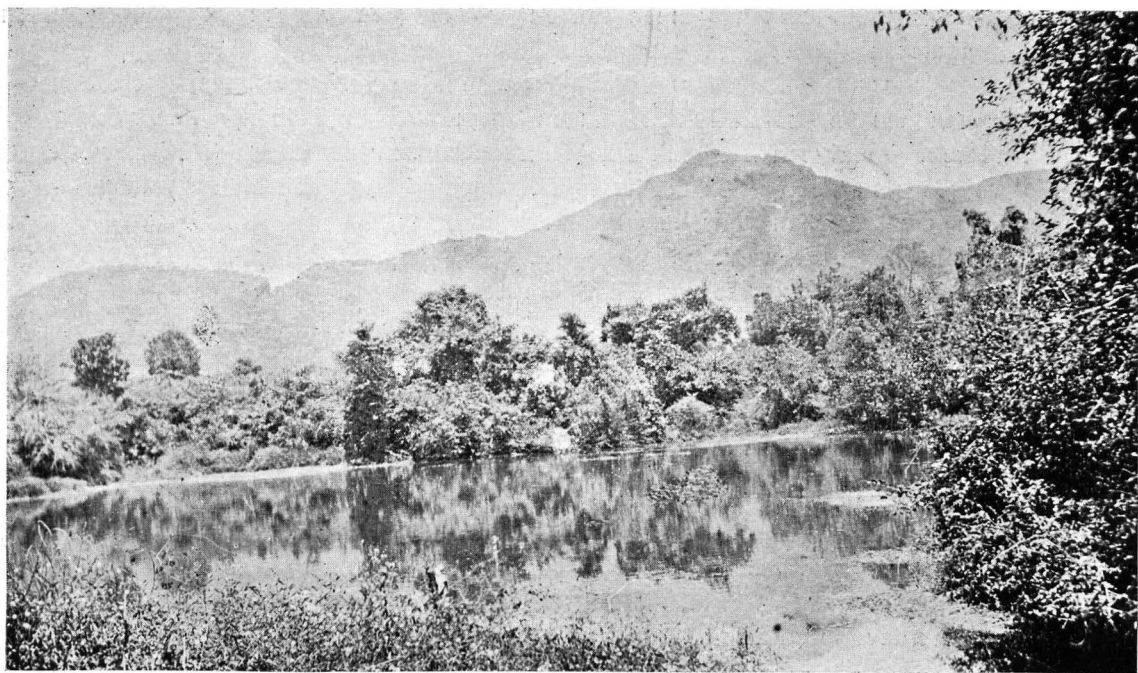
Fig. 2.
Een Boedha-priester.

is het zand erg omgewoeld, hertensporen zijn nog duidelijk zichtbaar, ja, ik vind enkele bosjes haren en Addichen brengt me een verdord blad met donkere bloedvlekken. Van een cadaver echter geen spoor. Welk drama heeft zich daar des nachts afgespeeld? Hoe we ook zoeken in het onderhout, geen overblijfsel van het wreed vermoorde hert is meer te vinden. Anders hadden we den sluipmoordenaar kunnen opwachten en een einde aan zijn loopbaan maken.

Op weg naar huis ontmoeten we een Boedha-priester, gevolgd door een jongetje met den bedelpot. Ze leven namelijk geheel van liefdadigheid, deze in het safraan-geel gekleede heeren. Jammer, dat ik hem geen stukje varkensbraad kan aanbieden. Ik knoop een gesprek met hem aan (hij verstaat tamil) en vraag hem even voor me te willen poseeren. Dat vindt hij maar half. En vooral als ik zeg, dat hij z'n witte parapluie, teeken van waardigheid, moet neer doen, maakt hij veel bezwaren, praat zelfs van zonnesteek! Het jongetje is weg gevlucht en dus helaas niet op de afbeelding te zien. Weinig hebben deze natuurkinderen nog met kodakkende vreemdelingen te doen gehad. Ze vertrouwen dat zwarte kastje niet. Maar de monnik vindt het eigenlijk toch wel héél deftig en vraagt me, als ik in Maha-Oya mocht komen, hem daar bij zijn „Dagoba” (tēmpel) op te zoeken om zijn geschriften en borduurwerk te zien.

's Middags vertoef ik enkele uren bij de kleine „tank” (moeras) in vroeger tijden gemaakt als waterreservoir voor de rijstvelden. Dat is al heel lang geleden, en nu is het een beeldig meer, door ongerepte wildernis omgeven. De vogelwereld is schitterend en ik amuseer me met de prachtig gekleurde ijsvogels (*Ceryle rudis*, *Ceryle alajon*, enz.) Er zijn hier drie soorten te zien, de groote ijsvogel, een dom-uitziend dier met veel te grooten, helrooden bek, vrij donker bruin gekleurd, met hier en daar wat wit en blauw, de middelsoort, zilverblauw, die veel aan onze hollandsche „*Alcedo-ispida*” doet denken, en de dwergsoort ter grootte van een nachtegaal, in schitterend geel, oranje en blauw veder-

kleed. Ik heb mijn zitplaats uitgekozen op de over het water hangende takken van de

„Weera” boom (?), welks bloemen een ziekelijk zoete geur verspreiden, zeer geliefd voedsel voor alle jungle bewoners. Aigrette reigers, zoowel de groote als de kleine soort, (*Herodias alba* L., en *Herodias grazetta*) zijn hier in menigte en zweven sierlijk en elegant boven den waterspiegel, of drentelen deftig langs den modderoever, loerend op buit. Een vlucht parkieten en kleine groene papegaaien met rood op den kop en vleugels strijkt naast me in de takken, onder oorverdovend gekrijsch.

De hitte wordt echter onverdragelijk en de muskieten maken je het rustig zitten onmogelijk, en bederven al je plezier in het waarnemen van de bedrijvigheid en het leven in dit eenzame natuurhoekje.

Langzaam slenter ik huiswaarts, schiet wat „groene duiven”

Fig. 3.

„Een beeldig meer, door ongerepte wildernis omgeven”.

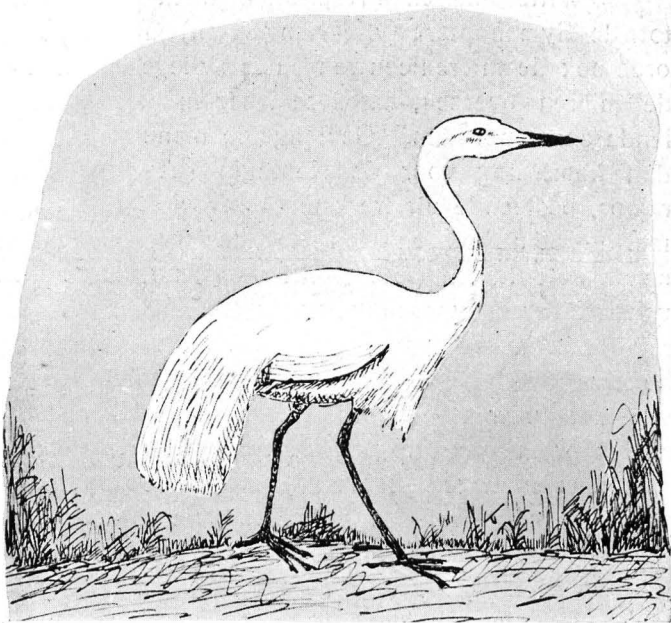

Fig. 4. Herodias-abba.

(*Crocopus chlorogaster*), die hier letterlijk ontelbaar voorkomen, voor mijn avondmaal, en verzamel enkele reusachtige peulvruchten. Ze zijn ongeveer een meter lang, zeer hard en donkerrood gekleurd, anderen zijn meer dun en kronkelig en worden „kaarsen” genoemd en door de sinhalezen als medicijn gebruikt.

's Avonds voor het laatst er op uit, want morgen vertrekken we naar Maha-Oya. Ik drink thee aan den oever van een stroom en zit met verlangen te kijken naar een groepje badende kinderen. Menigeen zou hun de grootsche en schilderachtige badkamer benijden.

We volgen den stroom een eindweegsch op en ik vang een kleine waterschildpad, die mee genomen zal worden voor de collectie.

Een mooie hertebok, gevolgd door 2 hinden, passeert ons pad. De buks kraakt, ongedeerd kunnen ze hun weg echter vervolgen.

Goed, dat ze geen Engelsch-hollandsch-tamil verstaan! Na een poosje is 't geluk echter aan onze zijde en een flinke jonge bok met goed gewei, kan naar huis gezonden worden. De koelies denken al aan het feestmaal dat ze van avond zullen aanrichten, ik denk aan het gewei, dat later mijn bungalow zal versieren en een heerlijk souvenir zal blijven aan mijn eerste tocht in de jungles. Het is niet de hoeveelheid der jachttropheën die ze waardevol maken voor den waren sportsman en jager. Het zijn de heerlijke herinneringen aan avonturen en gelukkige uren in de grootsche natuur. Hoe voelen we niet de „Call of the wild”, hoe hunkeren we er niet naar om er weer op uit te kunnen gaan de vrijheid der wildernis in, als we op stille avonden na het afgelopen werk die voor ons zoo waardevolle souvenirs, om ons heen zien! (Wordt vervolgd).

DE VERDEDIGER DER WITTE-MIEREN-KONINGIN.

(Slot).

Witte mieren (*Termes*), zijn in het geheel geen mieren en behooren dus niet tot de Hymenoptera (vliesvleugeligen) maar tot de Neuroptera (netvleugeligen), tot welke orde ook de mierenleeuwen en gaasvliegen worden gerekend; ze komen echter in zooverre met de mieren overeen, dat deze insecten ook in staten leven, welke individuen van verschillende soort bevatten. Gevleugelde mannetjes (laron) en gevleugelde wijfjes zijn aanwezig; dan komt nog voor de Koningin (bevrucht wijfje). Verder nog de algemeen bekende rajaps, bestaande uit werksters (ongevleugelde exemplaren van beide seksen) en de soldaten met grooten kop en dan nog de larven van al deze soorten. Sommige nesten bevatten naast de soldaten (met grooten kop) nog andere exemplaren, die wel eens met den naam van officieren worden aangeduid. Hoewel er veelal wordt gesproken van *de laron*, *de rajap* zijn er een groot aantal moeilijk van elkaar te onderscheiden soorten, omdat een nest behalve de larven van verschillende vormen en stadia ook nog de verschillende vormen van het volwassen insect bevat, zoodat het aantal vormen dan zeer groot wordt, terwijl alle soorten toch nog eenigszins op elkaar lijken. De werksters zijn blind en kunnen zich dus niet verdedigen. (Deze en bovenstaande aantekeningen werden mij door tusschenkomst van den heer BACKER van den Heer REUTER van het Zoölogisch Museum).

Mijn doel een natuurlijke vijand onder de mieren tegen den rajap te vinden lukte mij dus niet. In de vrije natuur zal de zwarte mier het niet wagen den rajapsoldaat aan te vallen; dit vermoeden ligt voor de hand, daar bij de nesten der witte mieren ook de hollen der twee zwarte mieren gevonden werden en deze twee soorten wel degelijk op roof gaan op de jongere witte mieren en de eieren of larven. De jongere mieren, kleine